16/03/2019

Ενα σπάνιο κρηναίο οικοδόμημα στα ευρήματα του μετρό

/ Παιδεία και Πολιτισμός

Κρηναίο/νυμφαίο μνημειακών διαστάσεων της ύστερης αρχαιότητας, ένα από τα σπουδαιότερα ευρήματα του μετρό, θα κοσμεί τον νέο αρχαιολογικό χώρο στην καρδιά της Θεσσαλονίκης. Εντοπίστηκε βορειοδυτικά του σταθμού Αγίας Σοφίας, στη συμβολή του decumanus maximus και cardo του 4ου αιώνα – το διαχρονικό σημερινό σταυροδρόμι Εγνατίας και Αγίας Σοφίας, όπου οι ανασκαφές έφεραν στο φως μοναδικά μνημειακά κτιριακά συγκροτήματα με ψηφιδωτά δάπεδα, μαρμάρινες και γύψινες διακοσμήσεις.

Η ανέγερση του κρηναίου ανάγεται στα χρόνια των διαδόχων του Μεγάλου Κωνσταντίνου, στο δεύτερο μισό του 4ου αιώνα, συγχρόνως με την ανακατασκευή του μαρμαρόστρωτου δρόμου decumanus. Μετασκευάστηκε στα μέσα του 5ου αιώνα και παρέμεινε σε χρήση έως και μετά τον 6ο αιώνα, όταν βόρεια του αρχαίου δρόμου μια μνημειακή σιγμοειδής πλατεία σφράγισε τα ερείπια παλαιότερων κτισμάτων του πολεοδομικού ιστού. Τη λεπτομερή εικόνα του μνημείου, με βάση τα ανασκαφικά δεδομένα, παρουσιάζει σήμερα στο ΑΠΘ η

ερευνητική ομάδα Π. Αδάμ – Βελένη, Σ. Βασιλειάδου, Σ. Τζεβρένη, Ζ. Αλ Σαγιάχ στην επιστημονική συνάντηση για το αρχαιολογικό έργο στη Μακεδονία και στη Θράκη που διεξάγεται εδώ και 32 χρόνια στη Θεσσαλονίκη.

Το κρηναίο/νυμφαίο αποτελεί «το πλέον επιβλητικό και πολυτελές οικοδόμημα του είδους, ως προς τις διαστάσεις και την κατάσταση διατήρησης, που έχει αποκαλυφθεί μέχρι σήμερα στη Θεσσαλονίκη», αναφέρουν οι αρχαιολόγοι. Το κτίριο σχήματος Π σώζεται με μήκος 15,45 μ., πλάτος 1,85 μ. και ύψος 2,85 μ. Φέρει ημικυκλικές τοιχισμένες κόγχες, ενώ μολύβδινοι αγωγοί δίνουν ερμηνείες για τις υδραυλικές υποδομές της αρχικής δεξαμενής του. «Μνημειακά κρηναία/νυμφαία με κόγχες, κίονες, αγάλματα και πολύχρωμο μαρμάρινο διάκοσμο –χορηγίες εύπορων πολιτών– κοσμούσαν κομβικά σημεία των πόλεων στον ελληνορωμαϊκό κόσμο», εξηγεί η αρχαιολόγος Πολυξένη Αδάμ – Βελένη, προϊσταμένη της Γενικής Διεύθυνσης Αρχαιοτήτων του υπουργείου Πολιτισμού. «Το πιόσχημο νυμφαίο του σταθμού Αγίας Σοφίας ανήκει στον τύπο με θεατρική πρόσοψη. Το μέγεθός του, που επιβάλλεται με τον όγκο και το ύψος του, θα το καθιστούσαν ορατό από παντού».

Η ανοικοδόμησή του μαζί με το κρηναίο του Μπέη Χαμάμ, τρία μόλις τετράγωνα ανατολικότερα, φανερώνει ότι στο β΄ μισό του 4ου αιώνα συντελείται στη Θεσσαλονίκη εκτεταμένο πρόγραμμα αστικής αναδιοργάνωσης και εξωραϊσμού στα πρότυπα της αρχαιότητας. Είναι το πέμπτο γνωστό κρηναίο στη Θεσσαλονίκη. Εκτός από την κρήνη που διατηρείται έξω από το Μπέη Χαμάμ, τρία άλλα μικρότερα έχουν εντοπιστεί στο κέντρο της πόλης: το νυμφαίο σε οικόπεδο της οδού Φιλίππου 91, αυτό στο άγιασμα του Αγίου Ιωάννη, καθώς και η αρχική μορφή της μετέπειτα βυζαντινής κρήνης αγιάσματος στην κρύπτη της βασιλικής του Αγίου Δημητρίου.

Το κρηναίο/νυμφαίο της Αγίας Σοφίας αποσπάστηκε και, μετά την ολοκλήρωση των τεχνικών εργασιών στον σταθμό, θα επανέλθει στη θέση του ανατολικά της πλατείας. Η διατήρησή του κατά χώραν, έπειτα από υπουργική απόφαση, μαζί με τα καταστήματα και τα εργαστήρια της βυζαντινής αγοράς, στην πλατεία Πρωτοβυζαντινών χρόνων, θα προσθέσουν στη Θεσσαλονίκη κατά την έναρξη λειτουργίας του μετρό έναν νέο αρχαιολογικό χώρο.

Πηγή: Καθημερινή